

Olof Palme hevði eina

Brennandi trá eftir at bota um skeivleikar sum altjóðasamfelagið og menningarlondini stynja undir

— Men hann skilti eisini sum fáur, at tú kanst ikki broyta heimin einans við einum sterkum vilja av einum góðum hjarta. Tú mást hava eitt hugsjónarligt ástøði, ein politiskan og humanistiskan haldbotn av solidariteti við mannaættina at ganga út frá.

Hetta segði Jóannes Dalsgaard m.a. í minningarorðum sínum um Olof Palme, sum vit prenta niðanfyri:

«Går man en aften på gaderne i Calcutta i India, må man ofte gå midt på gaden. For på fortovet ligger menneskene tæt pakke, børn og gamle. Fordi de ikke har noget andet sted at bo.

Dette er vor verden. Af den er vi afhængige. Over for den har vi ansvar.»

Hesi orð, segd av hugsjónarmanninum, politikaranum og mentamanninum, Olof Palme, lýsa so rámandi tað mark, sum í dag gongur millum suður og norður — ta gjógv, sum gongur millum rik og fátæk lond. Hendan gjógv gongur millum tey, sum riviliga taka til sín av heimsins tilfeingi og tey, sum lata hetta tilfeingi og av somu grund ikki fáa sín part burturav.

Hendan støðan, sum er ein fylgjan av aldar-gomlum hjálandaveldi, er oftast merkt av undir-menning ella menning uppá treytir teirra ríku. Hungur og hall — ófriður og menniskjaskaptar náttúruvanlukkur eyðkenna ta mynd vit dagliga hava fyri eygum okkara av tí verð, sum liggur handan gjónna.

Millum eystur og vestur gongur eisini eitt mark — er eisini ein gjógv. Hendan gjógv stavar frá rívm, sum komu í ta antinasistisku fylking, ið annars bjargaði mannaættini undan tí vanda, sum nazisman var.

Hetta er ein gjógv av misáliti, ótta og maktstriði, fylgd av einari politiskari istið, har stórveldini eirindaleyst hava dubbað seg til tenninar við vápnnum so effektivum, so ræðuligum, at alt liv á jørðini fyri fyrstu ferð, síðan skapanina er hött. Í hesi istið hava stórveldini borið seg at, sum vóru tey einsamøll á klót-

uni, sum áttu tey hana einsamøll, uttan fyrilit við teimum, sum longu nú partvis eru offrið og sum fyrst verða offrað, um tað av álvara brestur á, t.v.s. smátjóðir og vanlig menniskju innan so væl sum uttan fyri hernaðarblokkarnar.

Henda politiska istið, henda terrorbalansa ráddi ikki bert millum maktblokkarnar, men setti eisini sín dapra dām á gerandisdagin í USA, Sovjet og í teimum mongu smærri londum, sum við blokkpolitikkinum vórðu tengd av báðum risaveldunum.

Men uttanfyri eins og innanfyri mörkini — báðu megin gjáirnar, vóru alla tíðina einstaklingar, flokkar, fólkarrørslur og lond sum ikki vildu og sum ikki vilja góðtaka hesa mynd, sum nakað ævinligt, endaligt og óbroytiligt. Alla tíðina vóru og eru tað nøkur, sum ikki vildu ella vilja góðtaka, at órættur og ójafni eru náttúrugivin fyrirbrigdi, nøkur sum trúu og trúgva, at tað ber til at broyta — nøkur sum siga: «Dette er vor verden. Af den er vi afhængige. Over for den har vi ansvar».

Hesi — tað veri seg lond ella einstaklingar, byggja brýr yvir gjáirnar og gera lið í garðarnar.

Ein slik menniskja var Olof Palme, hvørs minni vit eru komin saman her at heiðra. Hann hevði tilvitið, hann hevði viljan at broyta teir skeivleikar, sum enn eru í okkara vælferðarsamfeløgum og hann hevði eina brennandi trá eftir at bota um teir skeivleikar, sum altjóðasamfelagið og menningarlondini stynja undir. Men hann skilti eisini um fáur, at tú kanst ikki broyta heimin einans við einum

sterkum vilja av einum góðum hjarta. Tú mást hava eitt hugsjónarligt ástøði, ein politiskan og humanistiskan haldbotn av solidariteti við mannaættini at ganga út frá.

Men hesin solidaritetur kundi ikki bert ganga uppá menniskjuni, men eisini upp á lond og rørslur, mátti galda øll, sum striddust fyri at sleppa undan tí sálarliga og búskaparliga oki, sum sjávtann koloniala støðan leggur á menniskjað í triðja heiminum.

Fáur skilti sum Olof Palme fólkinu í triðja heiminum. Hann skilti hvi teirra politisku útvegir, amboð og atburður máttu verða øðrvísi enn okkara og hann dugdi at siggja, hvi teirra strið og stremban ikki kunnu metast við okkara eygum og mástast við okkara normum. Ti vann hann so stórt álit í einum stórum parti av triðja heiminum og tí gjørdist hann ein tann itarsti talsmaður teirra, sum búgva sunnan fyri mark og gjáir.

Støða Palmes mótvægis 3. heiminum og støða hansara mótvægis diktaturum og stýrum, sum kúga mannaættindini var

eitt náttúrligt framhald av hansara menning sum menniskja og politikari.

Miðskeiðis í sekstiárunum, tá tann tvísporandi tímiliga og teknologiska menningin var um at taka menniskjað av ræði, tá øll ideologisk og kensluborin tala var um at tagna, hoyrði Palme, sum ein av teimum fáum vestligu statsmonnum, grasið grógva.

Hann lýsti tíðliga sína støðu til tann ungdóm, sum gjørdist alt meira misnøgdur við heimin og til teir intellektuella, sum øtaðust yvir, hvussuleiðis politikararnir nýttu teirra granskingsúrslit nakað soleiðis:

Demokratiet og internationalismen handler i dag mere end nogen sinde om menneskers sociale vilkår. Dette har ungdommen og videnskabsmændene forstået. Derfor protesterer de.

Ungdommen i alle lande har udtrykt protester i skarper former end nogen sinde tidligere...

Det ville være en katastrofal fejlbedømmelse ikke at tage protesterne alvorligt...

Aftaná 68, tá øll moralsk og politisk virði vóru tikin upp til nýggjar

metingar og skuldu standa sína roynd, tá ný-imperialisman avdúkaði sitt sanna andlit, stóð Olof Palme fyri norðurlenska ungdóminum, sum ein av teimum fáum sum hvørki vildi ella kundi tuga, sum talaði Róma beint ímót — sum ikki stakk upp fyri höttum — og ein av teimum fáum statsmonnum, sum framvegis loyvi sær at hava dreymar — sum ein politikari hvørs orð og gerðir vóru eitt. Tíðin aftaná 68 visti umheiminum, hvussu framskygdur hann hevði verið, og hvussu moralskt sterkur hann og við honum land hansara høvdu staðið og framvegis stóðu til henda dag.

Væl vita vit, at einstaklingar einsamallir broyta ikki søgunar gongd, men vit vita líka so væl, at uttan menniskjur sum Olof Palme, uttan menniskju við hansara persónligu ábyrgdarskenu, móti, áráði, kenslum, bjarta viti, og ikki minst hansara menniskjasýni, vóru fólkarrørslur og demokratiskir flokkar, veingjaskerd.

Menniskjasýn hansara kom klárt fram í einum brævi til Bruno Kreisky:

Leygardagin seinra-part skipaðu fakfeløg, Fólkið fyri Friði og Kvinnur fyri Friði, fyri minningarhaldi í Norðurlandahúsinum í samband við deyða Olof Palmes.

Á samkomuni vóru røður, yrkingar og tónleikur. Røðararnir vóru Jóannes Dalsgaard, lögtingsmaður, Ingeborg Vinther, formaður í Føroya Arbeidarsfelag og Heðin M. Klein, formaður í Norrøna felagnum.

Optimistisk er mit bilde af den grund at jeg tiltror menneskene en stor evne til solidaritet, til forståelse for andres forhold, til medansvar for en fælles fremtid. Men heller ikke min optimisme er uden forbehold. Vi får, som Willy Brandt siger, hele tiden nye beviser for hvilke afgrunde af had og barbari der er gemt i os. Men heller ikke det onde er absolut. Barbariet bryder frem i visse situationer. Man må — og det er det afgørende —

